

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Lausunnonantaja on samaa mieltä raportissa tältä osin esitetyistä päätelmistä. Kuten selvityksessä todetaan, tietoisuuden puute on iso este sovittelumenettelyjen käytön vähäisyydelle. Yritysten edustajien tieto vaihtoehtoisista riidanratkaisukeinoista lienee yleisesti ottaen vähäistä, minkä vuoksi yritykset ovat avustajien tarjoamien neuvojen varassa. Myös avustajien asenteet sovittelun suhteen vaihtelevat.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Raportista ilmenee, että tuomioistuinsovittelussa ratkaistavien asioiden määrä suhteessa pelkästään laajalla haastehakemuksella vireillä tulevien riita-asioiden määrään on alle 10 prosenttia. Sovintoja tehdään kuitenkin riitaprosessien kuluessa varsin paljon ja alle kolmasosa vireille tulevista asioista ratkaistaan tuomiolla. Alioikeudessa valmisteluistunnossa tai vasta pääkäsittelyssä tehdyt sovinnot ovat jo sitoneet merkittävän määrän tuomioistuimen työpanosta, koska oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 19 §:ssä mainittujen asioiden ja relevanttien oikeusohjeiden selvittäminen on valmisteluistuntoon mennessä vienyt yleensä jo suurimman osan asian vaatimasta työpanoksesta. Tällä on kuitenkin yleensä vaikutus asianosaisten sovintohalukkuuteen. Oikeudenkäynnin etupainotteisuuden vuoksi sovittelumenettelyn nykyistä suuremman hyödyntämisen selvittäminen olisi sekä asianosaisten itsensä että kustannussäästöjen kannalta perusteltua.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Kannatetaan tämän vaihtoehdon tarkempaa selvittämistä. Se, millaisella menestyksellä tällaisessa menettelyssä voitaisiin saavuttaa sovintoja, olisi ainakin aihetta tutkia. Oikeudenkäyntikulut voivat erityisesti vähäisemmissä asioissa muodostua riidan intressiin nähden merkittäviksi. Aikaisessa vaiheessa saavutettu sovintoratkaisu on asianosaisille täysimittaista oikeudenkäyntiä merkittävästi edullisempi.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Vaikka pääpaino on oikeudenkäynnissä, tuomioistuinsovittelu tarjoaa asianosaisille mahdollisuuden päästä joustavasti asianosaisten intressit huomioon ottavaan ja kustannuksiltaan laajamittaista oikeudenkäyntiä huomattavasti edullisempaan lopputulokseen. Tuomioistuinsovittelu säästää myös tuomioistuimen resurssia. Tuomioistuinsovittelu on koettu toimivaksi ja onkin syytä pohtia, mitä voitaisiin saavuttaa pelkästään tietoisuuden lisäämisellä ja toimijoiden asenteisiin vaikuttamalla, koska jo olemassa oleva järjestelmä on koettu toimivaksi.

Selvityksessä on tuotu esille, että Suomessa tulisi pohtia, voisiko sovittelijana toimia muitakin riittävät valmiudet omaavia tuomioistuimen ulkopuolisia henkilöitä. Lausunnonantaja ei näe estettä asian selvittämiseksi ja järjestelmän kehittämiseksi tältä osin. Sellainen voisi toteutuessaan ainakin vapauttaa tuomarisovittelijoiden työpanosta tuomioistuimen päätehtävän eli oikeusriitojen ratkaisemiseen. Kuitenkin tuomioistuinsovittelu nykyisellään on koettu toimivaksi menettelyksi ja on syytä ensisijaisesti pohtia keinoja, jolla siitä saataisiin nykyistä houkuttelevampi vaihtoehto asianosaisten näkökulmasta.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Sovittelua tarjoavia tahoja on jo nyt useita. Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa rikos- ja riita-asioiden sovittelupalveluiden järjestämisestä valtakunnallisesti. Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (2005/1015) mukaisessa sovittelumenettelyssä voidaan sovitella muun muassa vähäisiä riita-asioita. Toiminta on valtionrahoitteista. Tällaisia palveluita tarjoavia sovittelutoimistoja, joissa on myös asianmukaiset tilat sovittelulle, on laajalti eri puolilla Suomea. Mahdollisia uudistuksia pohtiessa on otettava huomioon nykyinen sovittelukenttä ja sen mahdollinen hyödyntäminen uudistuksia rakennettaessa. Lausunnonantaja kannattaa kuitenkin ensisijaisesti nykyisten järjestelmien edelleen kehittämistä.

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

-

Muita kommentteja selvityksestä?

-

Nieminen Juha

Pohjois-Savon käräjäoikeus - Lausunnon ovat valmistelleet sovitteluasioiden vastuutuomari, osastonjohtaja Liisa Laatikainen ja käräjätuomari Markus Kempainen